

dwaars

Een nieuw humanisme

Het jaar 2000 na Christus' geboorte was aanleiding om de woorden in herinnering te roepen die Jezus voorlas uit Jesaja, toen hij in de synagoge van Nazareth (Lucas 4:18-21) zijn missie openbaarde: "om aan armen de Blijde Boodschap te brengen, aan gevangenen hun vrijlating bekend te maken, en aan blinden, dat zij zullen zien; om verdrukten te laten gaan in vrijheid, om een genadejaar af te kondigen van de Heer."

Ook na het jaar van dit Grote Jubilaeum, zo zei de Paus bij de sluiting ervan op Driekoningen 2001, gaat dit door Jezus afgekondigde "genadejaar" door. Daartoe hebben velen in het millenniumjaar inspiratie gevonden: inspiratie voor innerlijke vernieuwing, maar ook voor de maatschappelijke, culturele en politieke dimensies van die grote missie waaraan christenen hun steentje trachten bij te dragen. Voor de katholieke kerk was dat wat de Paus een *purificazione della memoria* noemde, een zuivering van het geheugen, van grote betekenis: de erkenning van fouten jegens de joden – de Paus noemde hen al eerder de "oudere broeders in het geloof" –, jegens medechristenen, jegens andere volkeren en culturen. Wie werkelijk bereid is, gemaakte fouten te erkennen, zal ze niet tegen de misstappen van anderen willen wegstrepen, maar het zou goed zijn geweest als staten en andere kerken ook hunnerzijds meer bereidheid hadden getoond de weg vrij te maken voor een eerlijk

gaan richten op steeds verder geraffineerde technische beheersingskennis: "Who is next?" werd gevraagd, toen geleerden begin 2001 trots de succesvolle inbouw van een gen van een kwal in een aap meldden. Het Jubilaeum van de universiteiten, waarvoor ook een door (katholieke en protestantse) Nederlandse academici geschreven boek in Rome werd gepresenteerd, opende een ander perspectief. Daar werd bepleit de wetenschap – ook de natuurwetenschap en de geneeskunde – in het teken te stellen van een "nieuw humanisme". Respect voor de persoonlijke waardigheid en de aanvaarding dat duurzaamheid van de levende natuur een hogere norm is dan winstbejag zijn beginselen die niet alleen grenzen stellen, maar ook prioriteiten. Politiek en bestuur zijn hun eigen wetmatigheden een volgen. De angst voor publicitaire en politieke reneruscies maakt het voor bestuurders aantrekke-

In de column geven de leden van de redactie hun persoonlijke opvattingen weer.

Zij hoeven daarmee een aanzet te geven voor reflectie of debat.

wegstrepen, maar het zou goed zijn geweest als staten en andere kerken ook hunnerzijds meer bereidheid hadden getoond de weg vrij te maken voor een eerlijk-

er omgang met het verleden. Nog vers in het geheugen ligt het trots gevierde jubileum van de Grondwet van 1848. Verzwegen werd dat onder die nieuwe, "verlichte" grondwet nog vijftien jaar lang de slavernij in de Nederlandse koloniën werd gehandhaafd.

Kenmerkend moet voor de hoorders van deze Blijde Boodschap niet zijn het ophouden van schone schijn, maar een werkelijke toewending naar al degenen die erkenning en solidariteit mogen verlangen. De eigen gemeenschap, door het verburgerlijkte christendom lang als beschermingswal gekoesterd, moet op een andere manier hernieuwde waardering vinden: als thuisbasis voor degenen die de oversteek wagen naar mensen uit andere gemeenschappen. Het universalisme, dat aan hun geloof eigen is, heeft christen-democraten gemaakt tot mede-grondleggers van de Europese eenwording. Zonder in een zinloze naïviteit te verzinken, zouden hun politieke erfgenamen zich eveneens door visie op de fundamentele waarden van een groter Europees verband moeten laten leiden. Daarvan hangt af of de Europese Unie zich verder ontwikkelt als rechtsgemeenschap, of terugvalt tot het niveau van een vrijhandelszone waarvan de lidstaten elkaars sociale wetgeving wegconcurreren en de armere buitenwereld de rug toekeren. Het eind 2000 geproclameerde *Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie* baseert met recht en reden de erkenning van individuele, sociaal-economische, politieke en culturele grondrechten op de eerbiedwaardigheid van ieders persoonlijkheid.

De wetenschap is zich in de vorige eeuw ongeremd

alleen grenzen stellen, maar ook prioriteiten. Politiek en bestuur zijn hun eigen wetmatigheden gaan volgen. De angst voor publicitaire en politieke

repercussies maakt het voor bestuurders aantrekkelijker zich in te dekken tegen mogelijke verwijten dan zich aan verantwoordelijk gedrag te wagen. Argumenten om iets niet te doen, geven te vaak de doorslag: géén voorstel voor een betere financiering van de zorg, want er zijn zoveel weerstanden; géén doeltreffende maatregelen tegen criminelen, want er zouden wel eens verplaatsingseffecten kunnen zijn; géén traumahelicopters laten vliegen, want er was geen autoriteit die toestemming kon geven. Het menselijk bestaan blijft echter ondanks (en soms als gevolg van) nieuwe technieken kwetsbaar: dramatisch scherp bleek dat weer in de nieuwjaarsnacht in Volendam. Publieke ambten moeten met passende gedrevenheid worden vervuld. Een probleem is immers ook een probleem als er géén schijnwerpers op staan.

Daarom moeten politici zich laten leiden door hetzelfde soort nieuwe humanisme als de begin september in Rome vergaderende wetenschapsmensen werd voorgelaten. De primaire oriëntatie van politici moet betrekking hebben op de mate waarin mensen bescherming ontvangen. De criteria waarmee zij overheidsmaatregelen beoordelen, moeten niet op bestuurlijk gemak of publicitair voordeel, maar op verantwoordelijkheid jegens de burgers, berusten. Politici die dit onderkennen, kunnen uit de ban van het *incrowd*-denken komen. Dat zou alleszins passend zijn voor wie aanvaardt dat onze tijd van leven deel uitmaakt van dat jaar van genade, waarin de ogen opengaan voor de ander.

Prof. Dr. E. M. H. Hirsch Ballin

Prof. Dr. E.M.H. Hirsch Ballin